

Oponentský posudek habilitační práce

Sbližování úrovně produktivity práce v průmyslu zemí Visegrádské skupiny a Německa

Autor: Ing. Tomáš Volek, Ph.D. (Ekonomická fakulta, JU v Českých Budějovicích)

Oponent: doc. Ing. Ivana Blažková, Ph.D. (FRRMS, Mendelu v Brně)

Úvodem:

Předložená habilitační práce se věnuje problematice produktivity, kterou lze považovat za významný faktor zvyšování ekonomické výkonnosti podniků a regionů, a tím také posilování konkurenceschopnosti podniků i zemí. Možnosti růstu produktivity a sblížení úrovně produktivity méně rozvinutých zemí s vyspělými ekonomikami je zajímavé nejen z vědeckého hlediska, ale může poskytnout i významné praktické implikace, a to jak z manažerského pohledu, tak i z hlediska národohospodářského. Jedná se tedy o téma, které je velmi aktuální.

K obsahovému zaměření a metodickému pojetí:

Zaměření předložené habilitační práce vychází z hlavního cíle, kterým je rozšíření ekonomického poznání v oblasti přístupů k hodnocení sblížení úrovně produktivity práce. Empirická analýza je provedena na příkladu průmyslových odvětví a podniků transformujících se ekonomik zemí Visegrádské skupiny (V4) a Německa.

Je možné konstatovat, že předložená habilitační práce má přehledně organizovanou strukturu. V první části (první kapitola) poskytuje přehled podstatných teoretických výstupů relevantních z hlediska obsahového a metodického. V druhé části práce (druhá kapitola) autor prezentuje a interpretuje postup a základní matematicko-statistické nástroje, které jsou v práci aplikovány. Datový soubor použitý pro podnikovou analýzu by však bylo potřeba během obhajoby práce podrobněji charakterizovat – prezentovat reprezentativnost vzorku (porovnání výběrové souboru a základního souboru).

Nejdříve je problematika zkoumána z hlediska odvětvového, kde zdrojem dat byla databáze Eurostat (Národní účty) a sledováno bylo období 2004-2018. Pozornost je zde zaměřena na odlišnosti v růstu produktivity práce a přibližování produktivity práce zemí V4 a Německa. Analýza byla provedena na úrovni jednotlivých oddílů zpracovatelského průmyslu, využity byly ukazatele produktivity práce, produktivity kapitálu, vybavenost práce kapitálem a souhrnná produktivity výrobních faktorů.

Dále se práce věnuje úrovni podnikové, a to konkrétně průmyslovému odvětví Výroba strojů a zařízení (NACE 28). Data pro 1997 podniků zahrnutých do analýzy byla získána z databáze Amadeus a zahrnují období let 2014-2018. Výzkum na podnikové úrovni se zabývá především změnou alokační efektivnosti výrobních faktorů v podnicích zemí V4 ve sledovaných odvětvích a doháněním produktivity práce podniků zemí V4 k produktivitě německých podniků. V práci jsou definovány použité ukazatele pro měření efektivnosti výrobních faktorů a pro posouzení ziskovosti (str. 45, tab. 2). Ukazatel „doba obratu dlouhodobého majetku“ by podle uvedeného vzorce měl být nazýván jako „obrat dlouhodobého majetku“, nejedná se o dobu obratu. U ukazatelů ROA a ROS by bylo vhodné doplnit, o jaký zisk se ve vzorci jedná (čistý zisk po zdanění?). Vzhledem k tomu, že v práci není autorem zdůvodněn výběr daného odvětví pro analýzu, bylo by vhodné v rámci obhajoby habilitační práce vysvětlit, jaký byl motiv pro výběr odvětví Výroby strojů a zařízení pro podrobnější podnikovou analýzu.

K výsledkům:

Ve třetí kapitole, která se věnuje odvětvové analýze přibližování (dohánění) produktivity, je nejdříve charakterizován zpracovatelský průmysl ve zkoumaných zemích z hlediska jeho podílu na hrubé přidané hodnotě, růstu přidané hodnoty, podílu na zaměstnanosti, hodnoceny jsou jednotlivé ukazatele produktivity a jejich dynamika. Z hlediska prezentovaných výsledků by bylo zajímavé vyjádření autora ke zjištění, že ve sledovaném období je významný nárůst podílu odvětví zpracovatelského průmyslu na hrubé přidané hodnotě v České republice – považuje autor tento vývoj za pozitivní? Čím může být v ČR způsobován tento nárůst a jaké z toho lze odvodit očekávání do budoucna z pohledu ekonomického růstu ČR? Posuzovány jsou dále zdroje ekonomického růstu v průmyslu ve sledovaných ekonomikách a vliv hospodářského cyklu. Stěžejní analýzou této kapitoly je hodnocení konvergence produktivity práce v zemích V4 a dohánění produktivity práce v průmyslu zemí V4 k německému průmyslu. Výsledky těchto analýz potvrdily významné rozdíly v přínosech jednotlivých oddílů průmyslu zemí V4 k růstu produktivity práce a k přibližování produktivity práce k německému průmyslu. Byla potvrzena malá konvergence uvnitř průmyslu zemí V4 (na základě analýzy beta konvergence).

Čtvrtá kapitola prezentuje výsledky podnikové analýzy dohánění produktivity práce v zemích V4. Nejdříve je charakterizován vzorek podniků použitý pro analýzu z hlediska velikosti podniků a koncentrace vlastnictví. Dále následuje hodnocení vývoje produktivity a dalších doplňujících ukazatelů, analýza alokační efektivity výrobních faktorů práce a kapitálu v zemích V4 a v Německu a hodnocení přibližování produktivity. Byly prokázány souvislosti mezi zvyšováním ziskovosti a rychlostí dohánění produktivity práce, dále autor zdůrazňuje také význam vlivu vyššího růstu investic (měřeno hodnotou dlouhodobého majetku) na růst ziskovosti a produktivity.

V závěru práce jsou systematicky charakterizovány výsledky práce v oblasti vědeckého poznání a v oblasti pedagogické. Během diskuze při obhajobě habilitační práce by mohl autor ještě doplnit, jaké přínosy své práce spatřuje v oblasti praktické aplikace, tj. z pohledu manažerského a z pohledu hospodářské politiky, a zamyslet se nad případným vyvozením doporučení (implikací) na základě provedených analýz. Kladně hodnotím, že autor v závěrečné části práce předkládá také náměty pro další vědecká zkoumání.

Závěrem:

V souhrnu lze konstatovat, že habilitační práce Ing. Tomáše Volka, Ph.D. „Sbližování úrovně produktivity práce v průmyslu zemí Visegrádské skupiny a Německa“ je obsahově a metodicky jednotným vědeckým produktem, jehož zpracováním autor práce potvrdil svoji schopnost analyzovat a kvantifikovat vztahy a souvislosti mezi sledovanými ekonomickými indikátory v rámci zkoumané problematiky. Předložená habilitační práce je na odpovídající úrovni a splňuje požadavky standardně kladené na tento typ prací. Na základě komplexního posouzení doporučuji proto práci k obhajobě a v případě úspěšného habilitačního řízení navrhuji udělit panu Ing. Tomáši Volkovi, Ph.D. vědecko-pedagogický titul

docent (ve zkratce doc.)

v příslušném oboru.

V Brně 3. 3. 2022

doc. Ing. Ivana Blažková, Ph.D.
FRRMS Mendelu v Brně

OPONENTNÍ POSUDEK NA HABILITAČNÍ PRÁCI

Habilitant: Tomáš Volek
Název práce: Sbližování úrovně produktivity práce v průmyslu zemí Visegrádské skupiny a Německa
Oponent: Miroslav Hučka

1. Úvod

Tématem habilitační práce je část širší tematiky přibližování ekonomiky a životní úrovně bývalých komunistických evropských zemí vyspělým zemím západní Evropy. Touto částí je sbližování úrovně produktivity práce v průmyslu čtyř bývalých komunistických zemí, sdružených do tzv. Visegrádské čtyřky, a Německa. Volba Německa jako komparativní země je logická, protože Německo na jedné straně představuje jednu z nejspělejších zemí Evropy i světa, na druhé straně je nejbližším obchodním partnerem uvedených zemí.

2. Zhodnocení aktuálnosti tématu

Práce představuje významný příspěvek aplikovaného výzkumu k dané problematice. Aktuálnost tématu je potvrzována průběžným vyhodnocením jednotlivých evropských zemí při naplňování jednotlivých programů EU v daném programovacím období a stanovením finanční podpory pro jednotlivé země. Přitom základním kritériem je míra přibližování dané země průměru zemí EU a podle toho je daná země souhrnně označena jako přispěvatel do rozpočtu EU (mezi největší patří právě Německo, a dále Francie a Itálie) anebo příjemce z rozpočtu EU (mezi něž patří mimo jiné všechny země Visegrádské čtyřky). Předkládaná habilitační práce rozšiřuje ekonomické poznání pro uvedené aktivity při hodnocení zemí EU.

3. Návaznost na soudobé vědecké poznatky

Práce v plném rozsahu navazuje na soudobé vědecké poznatky v dané tematice. Autor provedl obsáhlou rešerši a využil neobyčejné množství zdrojů vědecké literatury. Základní vědecké poznatky k tematice ztvárnil v teoretických východiscích vyčerpávajícím způsobem.

4. Cíl práce

Hlavní cíl práce je formulován v úvodu, v kap. 2.1 a v abstraktu. Zatímco v úvodu je cílem *doplnit vědecké poznání v oblasti přístupů k hodnocení přibližování a dohánění...*, v kap. 2.1 a v abstraktu je cílem *rozšířit ekonomické poznání v oblasti přístupů k hodnocení sbližování úrovní...*

Předpokládám, že formulace v kap. 2.1 a v abstraktu mají přednost, přesto si dovoluji upozornit na určité odlišnosti obou formulací. Na takto formulovaný cíl navazují čtyři výzkumné otázky. Formulace výzkumných otázek je poněkud zavádějící, neboť nejsou vyjádřeny jako otázky, nýbrž jako ověření nebo posouzení určitých tvrzení či faktů.

Podle mého názoru jde spíše o výzkumné hypotézy, jejichž pravdivost by měla být řešením tématu verifikována.

Na hlavní cíl navazuje 6 dílčích cílů, které upřesňují jednotlivá hlediska zaměření práce a dokumentují poznávací charakter práce. Podle mého názoru by měl být doplněn ještě jeden cíl, věnovaný rozšíření výsledků poznání k relevantním subjektům ve vhodné formě tím přiblížení vědeckých poznatků hospodářské praxi.

Na hlavní cíl navazuje 6 dílčích cílů, které upřesňují jednotlivá hlediska zaměření práce a dokumentují poznávací charakter práce. Podle mého názoru by měl být doplněn ještě jeden cíl, věnovaný rozšíření výsledků poznání k relevantním subjektům ve vhodné formě a tím přiblížení vědeckých poznatků hospodářské praxi.

5. Zhodnocení postupu řešení a zvolených metod zpracování práce

Autor prezentuje práci v členění na úvod, pět kapitol a závěr. Celková struktura práce je logická a kapitoly jsou vyvážené. V Úvodu autor charakterizuje transformaci států Visegrádské skupiny, zdůvodňuje význam produktivity práce a tématu dohánění produktivity a upozorňuje, že oblast dohánění produktivity práce není výrazněji prostudována. V závěru úvodu uvádí cíl práce a její zaměření.

Kapitola 1 představuje teoretické východisko (spíše jde o teoretická východiska). Autor v této kapitole shromáždil řadu ukazatelů měření produktivity, včetně doplňujících, prezentoval hlavní motory růstu produktivity, specifikoval dohánění produktivity a různé typy a druhy konvergence, jakož i současný stav poznání v dohánění produktivity a konvergence. Jelikož jde o obširnou kapitolu s mnoha rozličnými poznatky z velké řady vědeckých zdrojů, chybí v této kapitole syntetický dílčí závěr o názoru autora k jejich využití v další části práce.

V druhé kapitole s názvem Metodika autor prezentuje cíl práce, metodický postup, charakterizuje data a měřené ukazatele, použité metody typologie a pro statistickou analýzu dat. Po definici hlavního cíle formuluje čtyři výzkumné otázky, na něž práce hledá odpověď a hlavní cíl doplňuje šesti dílčími cíli. Formulace výzkumných otázek není nejšťastnější, neboť všechny mají spíše formu výzkumných hypotéz a práce by měla ověřit či posoudit tvrzení v nich obsažená. Pokud jde o dílčí cíle, jejich formulace a struktura jsou logické a potvrzují základní charakter práce rozšířit vědecké poznání. Zbývající část metodiky práce je zpracována na velmi dobré úrovni, použité ukazatele a metody vycházejí z teoretických východisek. Použité metody pro statistickou analýzu dat jsou uvedeny pouze výčtem a chybí stručná charakteristika těchto metod například v teoretických východiscích.

V následujících dvou kapitolách bylo provedeno zkoumání otázek formulovaných k hlavnímu cíli práce a ověření, resp. Posouzení tvrzení v nich uvedených. Autor pojal zkoumání produktivity jak z makropohledu, tak z pohledu vybraného vzorku firem.

V kapitole 3 je zkoumání zaměřeno na průmyslové odvětví v zemích V4 a Německu. Autor nejprve charakterizuje zpracovatelský průmysl v těchto zemích a poté ukazuje srovnání tempa růstu přidané hodnoty, vývoj produktivity práce a produktivity kapitálu, jakož i celkové produktivity výrobních faktorů. V další části zkoumá zdroje ekonomického růstu ve zpracovatelském průmyslu a posuzuje vliv hospodářského cyklu Německa. Nejvýznamnější částí této kapitoly je analýza konvergence produktivity práce, dohánění produktivity práce v průmyslu a rychlost dohánění dle hospodářského cyklu. V závěru kapitoly autor shrnuje výsledky odvětvové analýzy a vymezuje hlavní odvětví, která mají ve státech V4 největší přínos pro dohánění produktivity práce německého průmyslu. Výsledky této analýzy jsou velice hodnotné.

Kapitola 4 se zabývá analýzou dohánění produktivity práce v zemích V4 na podnikové úrovni na bázi zvoleného ukazatele LP catch-up index. Tento ukazatel je definován jako vzdálenost hodnoty produktivity práce podniku v konkrétním odvětví zemí V4 od průměrné hodnoty produktivity práce podniku e stejném odvětví v Německu. Na začátku analýzy autor uvádí přehled o počtu podniků využitých v analýze. Při výběru vzorku podniků bal autor omezen dostupností dat a nezkoumal otázku reprezentativnosti výběru podniků, což považuji za malý nedostatek. Postupně jsou analyzovány vývoj produktivity práce, alokační efektivnost výrobních faktorů práce a kapitálu, podniková konvergence produktivity práce a kapitálu.

Závěrem autor shrnuje výsledky podnikové analýzy a konstatuje, že z hlediska ziskovosti je rozdíl mezi ziskovostí podniků V4 a německými podniky malý, že z hlediska LP catch-up indexu lze podniky rozdělit dle míry přibližování do čtyř skupin a že největší zastoupení v přibližování produktivity práce a investování k průměru německých podniků měly podniky s největším růstem jak LP catch-up indexu a investováním.

Celkově analýza na podnikové úrovni působí přesvědčivě.

V páté kapitole autor hodnotí odpovědi na položené výzkumné otázky. Tvrzení u výzkumné otázky č. 1 se nepotvrdilo, tvrzení č. 2 se potvrdilo, posouzení u výzkumné otázky č. 3 se nepotvrdilo, naopak posouzení č. 4 se potvrdilo.

V závěru práce autor shrnuje dosažené výsledky. Přínosy pro vědecké poznání a pro pedagogickou činnost jsou přesvědčivé, na druhé straně přínosy pro hospodářskou praxi jsou příliš obecné, jak se vyjadřuje v bodě 7.

Celkově hodnotím postup řešení a zvolené metody zpracování práce vysoce pozitivně.

6. Původnost řešení

Autor předkládá relativně původní řešení tematiky přibližování ekonomiky a životní úrovně bývalých komunistických evropských zemí vyspělým zemím západní Evropy v otázce produktivity práce. Přitom se opírá o veliké množství teoretických zdrojů a předkládané řešení je podporováno vlastním výzkumem. Autor se v dané tématice dobře orientuje, o čemž svědčí jeho vlastní publikace v tématice produktivity práce.

7. Dosažené výsledky a přínosy

Dosažené výsledky a přínosy shrnuje autor v závěru. Výsledky nejsou příliš překvapující a je zapotřebí vysoce ocenit, že autor pro hlubší pochopení sbližování produktivity práce provedl analýzy pro úroveň jednotlivých odvětví a podniků.

Naproti tomu autor poněkud podcenil prezentaci přínosů pro hospodářskou praxi, kde se omezil spíše na obecná konstatování namísto některých vhodných konkrétních doporučení. Domnívám se, že jedním z doporučení by mohla být vhodná forma publikace výsledků, určená politikům a vrcholovým hospodářským pracovníkům (popularizace).

8. Jazyková stránka práce a formální náležitosti

Jazyková stránka práce je na dobré úrovni. Autor vhodně používá odborný jazyk a terminologii. Úroveň práce poněkud snižuje řada drobných chyb diakritiky, chyb interpunkce, překlepů a zkomolenin.

Z formálního hlediska je nutno uvést, že chybí seznam zkratk a že seznam literatury není důsledně seřazen podle autorů. Rovněž členění kap. 1.4 na 1.4.1 anebo kap. 4.1 na 4.1.1 je zbytečné.

9. Otázky k habilitační práci

1. Stanovil si autor kromě kritérií velikosti a zaměření podniků rovněž velikost vzorku, který lze považovat za reprezentativní?
2. Mohl by autor uvést nějaké konkrétní doporučení vyplývající z práce pro hospodářskou praxi a pro které subjekty by bylo určeno?

10. Závěrečné doporučení

Předložená habilitační práce Ing. Tomáše Volka, Ph.D. je původním tvůrčím dílem, které adekvátně využívá vědecké poznatky s aplikací adekvátních metodických postupů řešení a

doplňuje vědecké poznání v oblasti hodnocení přibližování úrovní produktivity práce průmyslu bývalých komunistických evropských zemí vyspělým zemím západní Evropy.

Práce odpovídá zvolenému tématu a naplňuje stanovené cíle. Habilitant prokázal předloženou prací vědeckou erudovanost a pedagogickou kompetenci.

Po úspěšné obhajobě předložené habilitační práce doporučuji Ing. Tomáši Volkovi, Ph.D. udělit titul docent.

V Ostravě, 5. března 2022

A black rectangular box redacting the signature of the reviewer.

prof. Ing. Miroslav Hučka, CSc.

Posudek habilitační práce:

Název práce: **Sbližování úrovně produktivity práce v průmyslu zemí Visegrádské skupiny a Německa**

Autor práce: Ing. Tomáš Volek, Ph.D.

Autor posudku: doc. Ing. Tomáš Pavelka, Ph.D.

V Praze dne 14.3.2022

Země Visegrádské skupiny jsou země, které nastoupily v 90. letech minulého století směr k tržní ekonomice od centrálně plánované ekonomiky. Produktivita zemí bývalého socialistického tábora byla všeobecně hodnocena jako nízká. Jedním z cílů transformace bylo přiblížení nejen životní úrovně, ale i úrovně ekonomiky vyspělým zemím. Právě Německo je často bráno jako země, k jejíž úrovni se ekonomická výkonost zemí bývalého socialistického tábora srovnává. Téma habilitační práce se věnuje jedné části procesu dohánění, a to dohánění produktivity práce – jak makroekonomické (odvětvové), tak podnikové – zemí Visegrádské skupiny a Německa. Produktivita práce je základem pro dohánění celkové ekonomické, ale i životní úrovně. V této souvislosti lze hodnotit zvolené téma práce jako aktuální, neboť od přechodu k tržní ekonomice již uplynul dostatečný čas pro její zhodnocení. Je zajímavé, zda si všechny země Visegrádské skupiny vedly podobně či naopak mezi nimi existují značné rozdíly, a pokud ano, proč tomu tak je.

Cílem habilitační práce je rozšířit ekonomické poznání v oblasti přístupů k hodnocení sbližování úrovně produktivity práce, a to na příkladu průmyslových odvětví a podniků z transformujících se ekonomik zemí Visegrádské skupiny (V4) dohánějících úroveň produktivity práce Německa (str. 41).

Práce je rozdělena na 5 kapitol:

První kapitolou je kapitola teoretická, ve které jsou vymezeny základní pojmy, které jsou využívány v dalších částech práce. Zajímavá je část, jak vlastně produktivitu práce měřit, a to jak na podnikové úrovni, tak i na makroúrovni (odvětvové úrovni). Otázka správného zachycení úrovně produktivity práce je klíčová. Je zřejmé, že měření produktivity v naturálních jednotkách je pro mezinárodní srovnání nepoužitelné. Využívá se tedy finanční vyjádření, pro které je však klíčové cenové ohodnocení produkce. Právě o tom se velmi často vedou debaty, zda např. v ČR máme opravdu nízkou produktivitu, nebo je jen její finanční ohodnocení nízké z důvodu realizačních cen, které jsou v řadě případech určovány mateřskými podniky v cizích zemích, které si tak vyšší přidanou hodnotu, a tedy i zisky, převádí do domácích zemí. Jak autor správně upozorňuje v první kapitole, na produktivitu práce má vliv nejen situace na trhu práce, ale i směr, který daná země zvolila k udržení (zvýšení) konkurenceschopnosti. Tedy zda

je její konkurenceschopnost založena na nízkých nákladech práce nebo na snaze zavádět inovace a zvyšovat kapitálovou zásobu. Poslední podkapitolou první kapitoly je popis současného stavu poznání v dohánění produktivity práce a konvergence, kterou však považují za spíše stručnější a jistě by šla doplnit i o řadu dalších pramenů, které se zabývaly danou problematikou pro vybranou skupinu zemí V4 nebo odděleně pro jednotlivé země V4.

Druhá kapitola je zaměřena na metodiku práce. V jejím úvodu je uveden cíl práce a autor si zde stanovil čtyři výzkumné otázky. Pro odvětvovou analýzu byla využita data z Eurostatu za období 2004–2019. Autor by v rámci diskuze mohl vysvětlit, proč u náhrad zaměstnanců použil pro deflování harmonizovaný index spotřebitelských cen, a ne některý z dílčích deflátorů. U podnikové úrovni využil autor data z 1 667 podniků z toho 455 německých a 1 212 ze zemí Visegrádské skupiny. Pro podniková data bylo vybráno období 2014–2018, což se jeví jako velmi krátké období. Pro hodnocení dohánění produktivity pak byl jak na podnikové, tak na odvětvové úrovni využit LP catch-up index, který je definován na str. 47.

Třetí kapitola je zaměřena na dohánění produktivity práce na odvětvové úrovni – v práci je vybrán zpracovatelský průmysl, který je ve všech posuzovaných zemích významným zdrojem hrubé přidané hodnoty, ale je i klíčovým zdrojem pro zaměstnanost. Autor potvrdil všeobecně známou skutečnost, že produktivita zemí Visegrádské skupiny je výrazně nižší než Německa (pouze cca 40 %). Zajímavý závěr však je, že v době ekonomické krize intenzivní růst převažoval v zemích Visegrádské skupiny, kdežto v období ekonomického růstu převažoval jak u zemí Visegrádské skupiny, tak Německa extenzivní růst. Autor by mohl při diskusi detailněji zhodnotit tuto skutečnost a zdůvodnit, proč tomu tak, podle jeho názoru, je. Zajímavé je, že mezi odvětví, které nejvíce přispívají ke snižování mezery produktivity práce je strojírenství a produkce počítačů, ale ne automobilový průmysl, který je jedním z tahounů růstu produktivity práce. Mohl by autor během diskuze dovysvětlit tento zdánlivý rozpor?

Čtvrtá kapitola je zaměřena na dohánění produktivity práce na podnikové úrovni, a to konkrétně v oddíle Výroba strojů a zařízení. I při hodnocení úrovně produktivity práce na podnikové úrovni dosahují země Visegrádské skupiny výrazně nižších hodnot (40 – 45 %). U podniků v zemích Visegrádské skupiny rostly výrazně rychle tržby, o více jak 25 %, kdežto zaměstnanost jen o 16 %. Díky tomu došlo pravděpodobně i k dohánění produktivity práce podniků zemí Visegrádské skupiny k podnikům německým. Ne zcela musím souhlasit s tvrzením, že „Slabým místem pozitivního výsledku je zjištění, že za sledované období došlo k růstu osobních nákladů v podnicích zemí V4 o více než 35 % oproti růstu osobních nákladů v německých podnicích, který nepřesáhl za sledované období 16 %. Z uvedeného je zřejmé, že růst osobních nákladů převyšuje růst produktivity práce, což z dlouhodobého hlediska může vést k tlaku na růst cen či snižování ziskovosti“. Růst osobních nákladů v procentech je samozřejmě zajímavý ukazatel, ale důležité je, z jaké výchozí úrovně rostou. A samozřejmě, pokud osobní náklady rostou rychleji než produktivita práce, může dojít k poklesu ziskovosti. Jaká je však výše ziskovosti v zemích Visegrádské skupiny v porovnání s Německem? Jak již jsem uvedl výše, otázkou zde hrají i realizační ceny, které jsou často podnikům v zemích Visegrádské skupiny určovány mateřskými firmami (v řadě případů německými). V této

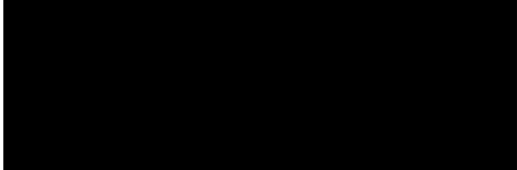
souvislosti je třeba upozornit, že na národohospodářské úrovni je míra zisku min. o 10–20 p.b. nižší v zemích Visegrádské skupiny než u Německa. A to za situace, jak se často zmiňuje, že např. v České republice se vyrábí výrobky spíše s nižší přidanou hodnotou. Výsledkem je pak extrémní odliv zisků (dividend) z České republiky, který svým podílem na HDP dosahuje jednu z nejvyšších hodnot v EU.

Poslední pátá kapitola shrnuje odpovědi na výzkumné otázky, které si autor položil. Hypotézy ne vždy byly naplněny. Některým rozporům jsem se již věnoval výše a položil i otázky, které by autor mohl zodpovědět při diskusi. Mezi jednu z klíčových otázek považuji vysvětlení zjištěné skutečnosti, že odvětví, které mají rychlý růst produktivity práce nepřispívají výrazně k dohánění růstu produktivity práce mezi zeměmi Visegrádské skupiny a Německa – např. automobilový průmysl. Je důvodem relativně vysoká úroveň technologií a robotizace v tomto průmyslu, jak i naznačuje zmíněná studie Bauera et al.? Autor by také mohl zdůvodnit, proč podle jeho názoru docházelo k dohánění průmyslových odvětví zejména v době celoevropského ekonomického poklesu 2008–2009 (výzkumná otázka 2)?

Autor došel k řadě zajímavým zjištěním, které však dokládá pouze výsledky statistické analýzy. Bylo by vhodné, kdyby autor více akcentoval i „ekonomické“ zdůvodnění těchto zjištění.

K formální a jazykové stránce práce nemám významnějších výhrad.

Autor podle mého názoru naplnil cíle práce a řádně odpověděl na položené výzkumné otázky. Habilitační práce Ing. Tomáš Volka, Ph.D. podle mého názoru splňuje veškeré požadavky, které jsou kladeny na tento typ prací. Domnívám se, že i tato práce umožňuje úspěšné ukončení habilitačního řízení pana doktora.

doc. Ing. Tomáš Pavelka, Ph.D.

katedra manažerské ekonomie

Vysoká škola ekonomická v Praze